

dana.

Självfallet kunde Lewis skriva sina satirer därför att han inom sig hade så mycket av de figurer han tecknade. Han var ett stycke Babbitt, liksom August Bondeson var ett stycke Chronschough och Flaubert ett stycke Bouvard och Pécuchet (inte bara Madame Bovary). Man kan våga hypotesen att Lewis vann sin överväldigande framgång därför att han stod sina gestalter ovanligt nära. Här på tyder att han i vissa senare romaner (såsom "Work of art" och framför allt "The good companions") identifierade sig med Babbittypen och skildrade honom med tillgivenhet, utan ironi. Lewis var byns ateist, skriver Alfred Kazin, som efter sina tirader "spelade en gemytlig poker med kyrkvårdarna på platsen". Här på tyder också att Lewis älskade att imitera de figurer han skapade; som sällskapsbroder måste han ha varit odräglig, då han i tid och otid höll tal som Babbitt och predikningar som Gantry. Framför allt: Schorer visar att Lewis var en Babbitt i jätteformat. Genom sin förening av intellektuell spänst, observationsförmåga, oandlighet och ytlighet var han kallad att ge den stora amerikanska satiren.

Samtidigt med Schorers biografi har utkommit en roman om Lewis: *Barnaby Conrad, Dangerfield* (Harper and Brothers, 3.95 dollar). Det är en delvis grovt sensationell bok, men bilden av den äldrande författaren, försupen och förliten, men fortfarande på jakt efter succéer, kan med ledning av biografin påstås vara ett bra porträtt i Lewis egen stil.

HERBERT TINGSTEN

Tingsten replikerar:

Reträtt under rytanden

DE TRE latinisternas svar på min kritik skall jag stanna vid endast i den mån deras reflexioner och formuleringar rimligen av någon kan anses ha relevans för problemets bedömning. Jag berör alltså inte den omfattande del av deras framställning som genom att beteckna deras egen uppfattning som "sund" (e d) och motståndarnas som "barnslig" (e d) söker göra intryck utan resonemang i sak.

Mitt Geijercitat från 1838 påstås inte ha träffat saken. Men det tycks ha gjort effekt. I sin första artikel skrev latinisterna att "kungsvägen till självständigt inträngande i Europas kulturliv... är latinnet". Geijer skriver att "varje nations modersmål som av europeisk odling blivit delaktigt, Europas mest bildade språk i synnerhet, är redan vida tjänligare organ för lärdomen, vars innehåll numera långt ifrån rymmes inom antikens språkformer". Det torde vara ostridigt att dessa båda citat ger helt stridiga tankegångar. I sitt senaste inlägg är latinisterna långt mer anspråkslösa. Nu betonas blott självklarheten "att den moderna tiden i sina kulturella yttringar inte helt kan förstås utan att man har någon hum om dess ursprung och bakgrunder", och man tar avstånd från tanken att "det skulle vara nödvändigt att

grundligt studera latin... för att kunna läsa senare tids litteratur". På två veckor har man retirerat från det pretentiöst orimliga till det platta. Reträtten är glädjande, även om den sker under rytanden.

En huvudlinje i försvaret för latinnet är att många framstående nutida författare anknuter till gamla berättelser och myter. Visst är det så. Men frågan är om detta av ingen bestridda förhållande nödvändiggör latin som obligatorium på en linje i gymnasiet. Inte bara författarna, utan vi alla stimuleras av myterna från gamla tider, de hör till den atmosfär i vilken vi lever. Men det gäller sannoligen inte bara latinnet. Bibeln och de grekiska sagorna och dramerna är lika viktiga, sannolikt viktigare — men latinisterna begär dess bättre inte att vi skall ha hebreiska och grekiska som obligatoriska ämnen. Frazers "Den gyllene grenen" har varit ofantligt befruktande, men ingen kräver väl därför att vi skall läsa alla de språk från vilka de i denna bok glansfullt skildrade myterna är hämtade. Det är det samma på alla områden: vi kan lära oss mycket om låt oss säga engelsk, fransk och italiensk medeltid, om det moderna Japan och det moderna Ryssland utan att kunna eller ens ha en aning om de språk det här gäller. Till det mest svärbegripliga i latinisternas inställning hör att alla dessa självklarheter för dem leder till den slutsatsen att vi skall läsa just latin. — Hur bisarrt latinisterna resonerar framgår bäst av att de låter påskina att man utan latin-kunskap inte skulle kunna förstå vad Shakespeare skriver om Caesar och Brutus. Man låtsas alltså inte veta att de miljoner männi-

skor som njuter av Shakespeares skådespel till överväldigande flertal känner till Caesar och Brutus utan att kunna ett ord latin.

I fråga om vår tids vetande och insikt i jämförelse med antikens skriver latinisterna några allmänna saker, så oklara och oförbindliga att de tycks prisa antiken utan att nedsätta nutiden. Huvudintrycket är att de, som traditionalisterna i 1600-talsstriden, anser antiken överlägsen. För de områden jag känner, främst politik, är en sådan uppskattning fantastisk. Artusenden av forskning och tänkande har fört oss ofantligt mycket längre, naturligtvis, än antikens författare. Värmed inte, som latinisterna antyder, påstås att den moderna människan är intelligentare än den antika.

I Sverige krävs latin för studium av franska vid universiteten. I Frankrike kan man bli licencié i franska och därmed läroverkslärare i detta ämne utan latin. Det tycks mig vara ett indicium på att latinnet kan undvaras för studium av och undervisning i franska. Detta resonemang förbigår latinisterna "med barnhärtigt tystnad". Då de i övrigt är så talföra betvivlar jag att tystnaden i detta fall motiveras av barnhärtighet. Så överjordiskt snälla verkar inte de tre herrarna.

Till den nya försvarslinjen hör ett slags ofullgånge ordlek. Latinnet är ju redan frivilligt, sägs det, eftersom ingen måste läsa latin, varför bråkar vi då om att det skall bli frivilligt? Ja, men vi vet väl alla vad det gäller. Det är latinnet som obligatorium på en huvudlinje inom gymnasiet, ett faktum som ensamt förklarar att 30 procent av studenterna läser latin. — På samma nivå står infallet att jag skulle vara dålig liberal och vilja omdirigera "folksintressen och behov". Vi diskutera skolans uppbyggnad, naturligtvis innebär denna uppbyggnad alltid en tendens till dirigering; är det då bara den som håller på det nuvarande systemet som är

riktigt liberal — den tanken är väl ändå för konstig.

Med förvånad glädje slår jag fast att ett traditionellt argument för latinnet saknas i latinisternas framställning. De påstår inte att man blir klar och logisk genom att läsa latin.

HERBERT TINGSTEN